

Digisopimusdirektiivin ja tavarankauppadirektiivin täytäntöönpanotyöryhmän mietintö

Lausuntotiivistelmä

Digisopimusdirektiivin ja tavarankauppadirektiivin täytäntöönpanotyöryhmän mietintö

Lausuntotiivistelmä

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Oikeusministeriö

© 2021 tekijät ja oikeusministeriö

ISBN pdf: 978-952-259-998-8

ISSN pdf: 2490-1172

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2021

Digisopimusdirektiivin ja tavarankauppadirektiivin täytäntöönpanotyöryhmän mietintö

Lausuntotiivistelmä

Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2021:33		Teema	Mietintöjä ja lausuntoja
Julkaisija	Oikeusministeriö		
Tekijä/t	Mari Ihatsu		
Kieli	suomi	Sivumäärä	28
Tiivistelmä	<p>Oikeusministeriö pyysi digisopimusdirektiivin ja tavarankauppadirektiivin täytäntöönpanoa koskevasta työryhmän mietinnöstä lausuntoa 26 viranomaiselta ja yhteisöltä. Lausunnon toimitti yhteensä 16 tahoa.</p> <p>Lausunnonantajat suhtautuivat pääosin myönteisesti työryhmän ehdotuksiin. Osa lausunnonantajista ilmaisi kuitenkin joiltakin osin tyytymättömyytensä direktiivien sisältöön ja siten myös ehdotettuun kansalliseen sääntelyyn.</p> <p>Siltä osin kuin direktiivien täytäntöönpanoon liittyy kansallista harkintavaltaa, ehdotukset elinkeinonharjoittajan virhevastuun kestosta jakoivat jossain määrin mielipiteitä. Erityisesti kuluttajia edustavat tahot kannattivat tavarankäytön ja digitaalisen sisällön ja palvelun oletettuun käyttöikänsä kytkettyä vastuuajankäyttöä, kun taas useat elinkeinoelämää edustavat tahot suhtautuivat ehdotettuun direktiivien vähimmäistason ylittävään virhevastuusääntelyyn kriittisesti erityisesti siltä osin kuin kyse on kertatoimittaisista digitaalisista sisällöistä ja palveluista.</p>		
Asiasanat	kuluttajansuoja, kuluttajaoikeus, tavarakauppa, tavarankäytön virhe, sähköiset sopimukset, henkilötiedot		
ISBN PDF	978-952-259-998-8	ISSN PDF	2490-1172
Asianumero	VN/1051/2020	Hankenumero	OM013:00/2020
Julkaisun osoite	http://um.fi/URN:ISBN:978-952-259-998-8		

Arbetsgruppens betänkande om genomförande av direktivet om digitalt innehåll och digitala tjänster och av direktivet om försäljning av varor

Sammandrag av remissvaren

Justitieministeriets publikationer, Betänkanden och utlåtanden 2021:33	Tema	Betänkanden och utlåtanden	
Utgivare	Justitieministeriet		
Författare	Mari Ihatsu		
Språk	finska	Sidantal	28
Referat	<p>Justitieministeriet bad 26 myndigheter och sammanslutningar yttra sig om arbetsgruppsbetänkandet om genomförande av direktivet om digitalt innehåll och digitala tjänster och av direktivet om försäljning av varor. Utlåtande gavs av 16 instanser.</p> <p>Remissinstanserna förhöll sig i princip positivt till arbetsgruppens förslag. En del av remissinstanserna uttryckte dock sitt missnöje med vissa delar av innehållet i direktiven och därmed också med den föreslagna nationella lagstiftningen.</p> <p>Till den del det finns nationell prövningsrätt i fråga om genomförandet av direktiven, hade remissinstanserna något delade åsikter om förslagen om tidsfristen för näringsidkarens ansvar för fel. I synnerhet de remissinstanser som företräder konsumenterna understödde en ansvarstid som baserar sig på den antagna användningstiden för varan eller digitalt innehåll och digitala tjänster, medan flera av de instanser som företräder näringslivet förhöll sig kritiska till de föreslagna bestämmelserna om ansvar för fel som överskrider miniminivån i direktiven, speciellt när det gäller enskilda tillhandahållanden av digitalt innehåll eller digitala tjänster.</p>		
Nyckelord	konsumentskydd, konsumenträtt, varuhandel, fel i varan, elektroniska avtal, personuppgifter		
ISBN PDF	978-952-259-998-8	ISSN PDF	2490-1172
Ärendenr.	VN/1051/2020	Projektnr.	OM013:00/2020
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-998-8		

Sisältö

1	Johdanto	7
1.1	Työryhmän mietintö.....	7
1.2	Yhteenveto lausunnoista.....	8
2	Yleisiä huomioita	10
3	Yksityiskohtaiset kannanotot	12
3.1	Digisopimusdirektiivin täytäntöönpano.....	12
3.1.1	Yleistä.....	12
3.1.2	Soveltamisala (5 a luvun 1 ja 2 §)	13
	Henkilötietojen luovuttaminen.....	13
	Muut huomiot KSL 5 a luvun soveltamisalasta.....	14
3.1.3	Seuraamukset toimituksen viivästyessä (5 a luvun 6 ja 7 §).....	15
3.1.4	Virheellisuuden määräävä ajankohta ja virheolettama (5 a luvun 15 ja 16 §).....	15
3.1.5	Virheen seuraamukset (5 a luvun 18 ja 22 §).....	16
3.1.6	Sopimuksen purkamisen vaikutukset digitaalisen sisällön tai palvelun käyttöön (5 a luvun 25 §).....	16
3.1.7	Maksujen palauttaminen (5 a luvun 26 §).....	16
3.1.8	Digitaalisen sisällön tai palvelun muuttaminen (5 a luvun 27 §)	17
3.2	Tavarankauppadirektiivin täytäntöönpano.....	17
3.2.1	Yleistä.....	17
3.2.2	Tavaran ominaisuudet (5 luvun 12 §).....	18
3.2.3	Yleinen virhesäännös (5 luvun 13 §)	18
3.2.4	Päivitysten laiminlyönnistä johtuva virhe digitaalisia elementtejä sisältävän tavaran kaupassa (5 luvun 13 b §)	18
3.2.5	Virheellisuuden määräävä ajankohta (5 luvun 15 §).....	19
	Yhden vuoden virheolettama.....	19
	Tavaran kestoikään perustuva virhevastuu	19
	Vastuu käytetyn tavaran virheellisyydestä.....	20
3.2.6	Takuu ja sen merkitys (5 luvun 15 a §).....	21
3.2.7	Reklamaatio (5 luvun 16 a §).....	21
3.2.8	Virheen oikaisu (5 luvun 18 §).....	22

3.2.9	Menettely oikaistaessa virhe (5 luvun 18 a §)	23
3.2.10	Kaupan purku ja hinnanalennus (5 luvun 19 §)	23
3.2.11	Myötävaikutusvelvollisuus (5 luvun 24 a ja 27 §)	24
3.2.12	Osittainen sopimusrikkomus (5 luvun 28 b §)	24
3.2.13	Kauppalain säännösten soveltaminen kuluttajasuhteissa (5 luvun 29 §)	24
3.2.14	Aikaisemman myyntiportaan virhevastuu (5 luvun 31 §)	25
3.3	Säätelyn vaikutukset	26
3.4	Säätelyn voimaantulo	26
4	Muita huomioita	27
Liite	28

1 Johdanto

1.1 Työryhmän mietintö

Oikeusministeriö asetti 4.2.2020 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella hallituksen esityksen muotoon laadittu ehdotus

1. tietyistä digitaalisen sisällön ja digitaalisten palvelujen toimittamista koskeviin sopimukseen liittyvistä seikoista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/770 (digitaalisia sisältöjä ja digitaalisia palveluja koskeva direktiivi) täytäntöön panemiseksi tarvittavista säännöksistä, sekä
2. tietyistä tavarankauppaa koskeviin sopimukseen liittyvistä seikoista, asetuksen (EU) 2017/2394 ja direktiivin 2009/22/EY muuttamisesta sekä direktiivin 1999/44/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/771 (tavarankauppadirektiivi) täytäntöön panemiseksi tarvittavista säännöksistä.

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2021:17) valmistui 6. päivänä toukokuuta 2021. Työryhmän mietinnössä ehdotetaan useita muutoksia kuluttajansuojalain (38/1978) 5 lukuun sekä lisättäväksi kuluttajansuojalakiin uusi 5 a luku. Lisäksi esitetään vähäisiä muutoksia kuluttajansuojalain 2, 10 ja 12 lukuun sekä kauppalain (355/1987) 4 §:ään.

Tavarankauppadirektiivin täytäntöön panemiseksi mietinnössä ehdotetaan muutoksia kuluttajansuojalain kuluttajankauppaa koskevaan 5 lukuun erityisesti siltä osin kuin luvussa säädetään virheestä ja sen seuraamuksista. Lukuun ehdotetaan myös lisättäväksi erityissäännöksiä digitaalisia elementtejä sisältävän tavaran kaupasta, kuten säännös myyjän velvollisuudesta huolehtia tarvittavista turva- ja muista päivityksistä.

Digisopimusdirektiivi ehdotetaan pantavaksi täytäntöön lisäämällä kuluttajansuojalakiin uusi 5 a luku digitaalista sisältöä ja digitaalisia palveluita koskevista sopimuksista. Luvussa säädettäisiin digitaalisen sisällön tai palvelun toimittamisesta, digitaalisen sisällön tai palvelun virheestä ja sen seuraamuksista sekä digitaalisen sisällön tai palvelun muuttamisesta. Lukua sovellettaisiin paitsi sopimuksiin, joiden nojalla kuluttaja on sitoutunut maksamaan digitaalisesta sisällöstä tai palvelusta kauppahintaa, myös sopimuksiin, joiden nojalla kuluttaja on sitoutunut luovuttamaan elinkeinonharjoittajalle henkilötietoja.

Oikeusministeriö pyysi mietinnöstä lausuntoa Lausuntopalvelu.fi -sivuston kautta 24.6.2021 mennessä 26 viranomaiselta ja yhteisöltä. Näistä lausunnon antoi 13 tahoa. Lisäksi lausunnon antoi kolme muuta tahoa. Tämän tiivistelmän liitteessä on lueteltu ne tahot, joilta lausunto on pyydetty ja jotka ovat antaneet lausunnon.

1.2 Yhteenveto lausunnoista

Lausunnonantajat suhtautuivat pääosin myönteisesti työryhmän ehdotuksiin ja pitivät esitystä hyvin valmisteltuna. Erityisesti kuluttajia edustavat tahot kannattivat ehdotettua sääntelyä. Osa lausunnonantajista ilmaisi kuitenkin joiltakin osin tyytymättömyytensä direktiivien sisältöön ja siten myös ehdotettuun kansalliseen sääntelyyn. Jotkut lausunnonantajat pitivät ongelmallisena muun muassa tavarankauppadirektiiviin perustuvaa ehdotusta, jonka mukaan tavarankaupassa kuluttajalla on lähtökohtaisesti oikeus valita tavarankorjaamisen ja uuden toimituksen väliltä.

Kuluttajansuojalain uuteen 5 a lukuun ehdotettua sääntelyä digitaalisia sisältöjä ja digitaalisia palveluja koskevista sopimuksista pidettiin tervetulleena ja sääntelyn yhdenmukaistamista tavarankauppaa koskevan kuluttajansuojalain 5 luvun sääntelyn kanssa pääosin onnistuneena ratkaisuna. Jotkut lausunnonantajat pitivät kuitenkin todennäköisenä, että uusi sääntely tulee aiheuttamaan etenkin alkuvaiheessa tulkintaongelmia sekä katsoivat, että kuluttajansuojalain 5 a luvun soveltamisalaa tulisi pyrkiä vielä täsmentämään sekä antamaan sääntelyn soveltamisesta lisää esimerkkejä.

Lausunnonantajat kannattivat sitä, että mahdollisuutta säilyttää reklamaatiovelvollisuus kuluttajansuojalain 5 luvussa hyödynnettäisiin kansallisesti. Sen sijaan mielipiteet jakoutuivat sen suhteen, miten kansallista harkintavaltaa tulisi käyttää virhevastuusääntelyn osalta. Erityisesti kuluttajia edustavat tahot kannattivat tavarankorjaamisen sekä kerätöimittämisen digitaalisen sisällön ja palvelun oletettuun käyttöikänsä kytkettyä vastuuaikaa, kun taas useat elinkeinoelämää edustavat tahot suhtautuivat ehdotettuun virhevastuusääntelyyn kriittisesti erityisesti siltä osin kuin direktiiviä pidemmälle menevää

virhevastuusäntelyä on ehdotettu sovellettavaksi myös kertatoimitteisiin digitaalisiin sisältöihin ja palveluihin.

Toisaalta elinkeinoelämää edustavat tahot katsoivat, että kansallisesti voisi olla perusteltua hyödyntää direktiivin optiota, jonka perusteella virhevastuu aika voitaisiin sopia kahta vuotta lyhyemmäksi käytettyjen tavaroiden kaupassa.

Mielipiteet jakautuivat sen suhteen, miten kysymys kuluttajansuojalain ja kauppalain välisestä suhteesta tulisi teknisesti ratkaista. Useat lausunnonantajat kannattivat kuluttajansuojalakiin sisältyvän kauppalakia koskevan viittaussäännöksen poistamista kokonaan siten, että keskeisimmät kauppalaista sovellettavaksi tulevat säännökset säilytettäisiin nimenomaisesti kuluttajansuojalakiin ja muita kauppalain säännöksiä sovellettaisiin tarvittaessa, jos niiden voitaisiin katsoa ilmentävän yleisiä sopimusoikeudellisia periaatteita. Kannatusta sai myös vaihtoehto, jonka mukaan viittaussäännös säilytettäisiin teknisesti muokattuna.

Elinkeinoelämää edustavat tahot ehdottivat sääntelyn voimaantulon lykkäämistä ainakin muutamalla kuukaudella, kun taas kuluttajia edustavat tahot eivät pitäneet aiheellisenä sitä, että suunnitellusta voimaantuloajankohdasta poikettaisiin.

2 Yleisiä huomioita

Sisäministeriöllä ja sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole huomautettavaa työryhmän ehdotuksesta. *Liikenne- ja viestintäministeriöllä* (jäljempänä *LVM*), *Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitralle* (jäljempänä *Sitra*), *Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto, FiCom ry:llä* (jäljempänä *FiCom*) ja *Liikenne- ja viestintävirasto Traficomilla* (jäljempänä *Traficom*) ei ole lausuttavaa tavarankauppadirektiivin täytäntöönpanoon liittyvistä ehdotuksista.

LVM pitää ehdotusta hyvin ja huolellisesti valmisteltuna. *Kilpailu- ja kuluttajaviraston* (jäljempänä *KKV*) mukaan työryhmän mietinnössä on kattavasti huomioitu se, ettei kansallisessa täytäntöönpanossa voida säätää toisin direktiiveillä yhdenmukaistetuista kysymyksistä. *Sitra* katsoo, että esitys vastaa hyvin tavoitteeseen tukea innovaatioita ja liiketoimintamallien uudistamista.

Sitra pitää Euroopan unionin digitaalisia sisämarkkinoita ja sen myötä jäsenmaiden välistä yhdenmukaista sääntelyä tärkeänä niin korkean kuluttajansuojan kuin yritysten kilpailukyvyyn turvaamiseksi. Myös *Suomen Yrittäjien* (jäljempänä *Yrittäjät*) mukaan kuluttajansuojasääntelyä harmonisoimalla voidaan helpottaa yritysten rajat ylittävää toimintaa ja auttaa yrityksiä hyötymään sisämarkkinoiden koko potentiaalista. Yrittäjät kuitenkin toteaa, että direktiivien sisältämien jäsenvaltio-optioiden vuoksi elinkeinonharjoittajan on edelleen selvitettävä eri jäsenmaiden kansalliset ratkaisut. Yrittäjien mukaan on tärkeää huolehtia siitä, ettei vaatimustasoa aseteta kansallisesti korkeammaksi verrattuna muihin jäsenvaltioihin.

KKV, FiCom ja Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry (jäljempänä *Kuluttajaliitto*) pitävät tärkeänä kuluttajansuojalain säilyttämistä kuluttajansuojakysymyksiä sääntelevänä yleislakina. *FiComin* ja *Yrittäjien* mukaan sääntelyn jatkuva ja lisääntyvä pirstaloituminen on vältettävä kehityssuuntaus, joka tekee palvelujen tarjoamisen haastavaksi niin yritysten kuin kuluttajien kannalta. Myös *Sitra* pitää valittua mallia sisällyttää direktiivien säännökset kuluttajansuojalakiin ymmärrettävänä, mutta sen näkemyksen mukaan voisi myös harkita vaihtoehtoa, jonka mukaan digisopimusdirektiivin sääntely sisällytettäisiin erillislakiin sen merkittävyyden ja kuluttajansuojalain tarpeettoman painumisen välttämiseksi. *Kuluttajariitalautakunnan* (jäljempänä *KRIL*) näkemyksen mukaan kuluttajansuojalaki olisi tarpeen uudistaa kokonaisuudessaan.

Kuluttajaliitto pitää työryhmän esittämiä ratkaisuja kuluttajien näkökulmasta kannatettavina. Se kuitenkin katsoo, että joidenkin optioiden käyttämättä jättämistä ja sääntelyn kokonaisvaikutusten kehitystä on seurattava ja tarvittaessa ryhdyttävä lainsäädäntömuutoksiin.

Sitran mukaan esityksessä tulisi antaa enemmän konkreettisia esimerkkejä ehdotettujen säännösten soveltamisesta. Sitra myös kehottaa panostamaan sääntelyn tarkkuuteen ja selkeyteen sekä kiinnittämään erityistä huomiota käsitteiden määrittelyyn.

Kaupan liitto ja Tuote- ja palvelukaupan yhdistys Etu ry (jäljempänä Etu ry) pitävät tärkeänä ehdotettujen pykälien sovittamista mahdollisimman hyvin olemassa olevaan kuttajansuojasääntelyyn tulkintaepäselvyyksien välttämiseksi. KRIL:n mukaan monet ehdotetut uudistukset vaikeuttavat sopimusoikeuden yleisten periaatteiden huomioon ottamista ja aiheuttavat tulkintaongelmia.

3 Yksityiskohtaiset kannanotot

3.1 Digisopimusdirektiivin täytäntöönpano

3.1.1 Yleistä

KKV, Kaupan liitto ja Yrittäjät pitävät tärkeänä kansallisen harkintavallan käyttämistä siten, että sääntely toteutetaan mahdollisimman yksiselitteisenä ja yhdenmukaisena kuluttajansuojalain muihin lukuihin sisältyvän vastaavan sääntelyn kanssa.

Keskuskauppakamari pitää kuluttajansuojalakiin ehdotettua uutta 5 a lukua lähtökohdaisesti hyvin valmisteltuna. Keskuskauppakamari korostaa, että kaikilla kansalaisilla tulee olla mahdollisuus hyödyntää tietoyhteiskunnan palveluita, minkä toteuttamisessa toimivilla sopimuksilla on tärkeä rooli.

Sitran mukaan yhdenmukaiset säännöt ovat tarpeen digitaalisen sisällön ja digitaalisten palvelujen toimittamista koskevissa sopimuksissa. Sitra pitää huolestuttavana, että digitaalisten palvelujen ja sisältöjen osalta sopiminen oikeusperusteisista oikeuksista on kohtuuttoman yksipuolista, sillä sopimusehtojen pituus ja epäselvyys itsessään ruokkivat kuluttajien luottamuspulaa, ja kuluttajan mahdollisuudet vaikuttaa sopimusehtoihin ovat olemattomat.

Yrittäjät arvioi, että digitaalisia sisältöjä ja palveluita koskevien säännösten tulkintatilanteet tulevat aiheuttamaan haasteita sääntelyn nopean vanhenemisen vuoksi. Epäselvyyksien välttämiseksi Yrittäjät kehottaa täydentämään kuluttajansuojalain 5 a luvun perusteluja lisäesimerkeillä. Digisopimusdirektiivin suurimpana puutteena Yrittäjät pitää kuluttajan reklamaatiovelvollisuuden puuttumista. Tämä voi sen näkemyksen mukaan pahimmillaan johtaa väärinkäyttöksiin sekä hankaloittaa elinkeinonharjoittajan virhettä koskevaa selvitystyötä ja vahingon rajoittamista.

KRIL huomauttaa, ettei ehdotetussa laissa tai sen esitöissä oteta kantaa kansainvälisluonteisiin kysymyksiin, jotka ovat hyvin yleisiä digitaalista sisältöä tai palvelua koskevissa sopimuksissa.

Sitra katsoo, että kuluttajan määritelmä jää digisopimusdirektiivissä avoimeksi, eikä kuluttajan määritelmän ulottumiseen esimerkiksi kansalaisjärjestöihin ja pk-yrityksiin oteta myöskään esityksessä kantaa.

3.1.2 Soveltamisala (5 a luvun 1 ja 2 §)

Henkilötietojen luovuttaminen

KRIL, *Kuluttajaliitto* ja *Sitra* pitävät merkittävänä kuluttajansuojalain 5 a lukuun ehdotettua sääntelyä, jonka mukaan henkilötiedot rinnastetaan ”perinteisiin” maksuvälineisiin.

KRIL kehottaa harkitsemaan digisopimusdirektiivin 2 artiklan 14 kohdan mukaisen maksuttomuuden määritelmän lisäämistä kuluttajansuojalakiin. KRIL:n mukaan 5 a luvun kohdalla pitäisi myös selkeästi todeta, ettei henkilötietojen antamista pidetä vastikkeena, vaikka sillä onkin taloudellista arvoa sen vastaanottajalle.

KRIL:n mukaan sääntelyn soveltaminen maksuttomiin palveluihin voi merkitä huomattavaa asiamäärän lisäystä lautakunnassa sekä tulkintaongelmia lain muita lukuja sovellettaessa. KRIL:n mukaan tulkintaongelmia voi ilmetä myös esimerkiksi niin sanottujen tubettajien, vloggaajien ja influenssereiden kohdalla.

Sitra katsoo, että direktiivin tavoite kuluttajan oikeusturvan takaamisesta digitaalisen sisällön tai palvelun maksutavasta riippumatta ei toteudu siltä osin kuin kyse on henkilötietojen luovuttamisesta. Sitran mukaan esityksessä ei riittävästi huomioida sitä, että henkilötietojen luovuttaminen digitaalista palvelua tai sisältöä vastaan ei ole täysin rinnastettavissa muihin maksutapoihin. Henkilötietojen luovuttamiseen liittyy sen mukaan perustavanlaatuisia oikeuskysymyksiä, mikä jo itsessään vaatii yhä korkeampaa kuluttajansuojaa ja selvennystä oikeussuojakeinoihin. Esityksessä kuitenkin päinvastoin rajataan joitakin oikeuksia, esimerkiksi oikeus hinnanalennukseen, henkilötietoja luovuttavan kuluttajan ulottumattomiin sekä jätetään mahdollisuus vahingonkorvaukseen epäselväksi. Sitra ei yhdy myöskään esityksessä esitettyyn arvioon siitä, että olisi ”oletettavaa, etteivät kuluttajat useinkaan koe tarpeelliseksi käyttää kaikkia lainmukaisia oikeuksiaan erityisesti niissä tapauksissa, joissa kuluttaja on luovuttanut elinkeinonharjoittajalle yksinomaan henkilötietojaan”. KRIL:n mukaan olisi syytä pohdita, tulisiko kuluttajalla olla oikeus standardikorvaukseen, jos purun korjaava vaikutus jää merkityksettömäksi.

Lisäksi Sitra pitää merkittävänä epäselvyytenä sitä, ettei henkilötietojen arvoa määrittellä digisopimusdirektiivissä tai esityksessä lainkaan. Sitran näkemyksen mukaan esitys on puutteellinen myös sen johdosta, ettei siinä avata suhdetta GDPR:ään ja sen soveltamisalaan tarkemmin. KRIL puolestaan katsoo, että kuluttajan luovutettua elinkeinonharjoittajalle yksinomaan henkilötietoja sopimuksen purkamisen vaikutusten lisäarvo suhteessa GDPR:ään sisältyvään oikeuteen tulla unohdetuksi jää epäselväksi.

Muut huomiot KSL 5 a luvun soveltamisalasta

LVM toteaa, että ehdotetun uuden 5 a luvun soveltamisalaan kuuluvat digitaaliset sisällöt ja palvelut ovat laaja ja kasvava palvelujen luokka. Sääntelyn vaikutukset kohdistuvat usealle eri sektorille ja sääntelyn soveltaminen luo uusia tulkintatilanteita tulevaisuudessa. *KRIL:n* ja *Yrittäjien* arvion mukaan kuluttajansuojalain 5 a luvun soveltamisala tulee aiheuttamaan tulkintaepäselvyyksiä. *Yrittäjät* toteaa, että myös rajanveto tavarankauppaa ja digitaalisia sisältöjä ja palveluita koskevien kuluttajansuojalain luvujen välillä voi aiheuttaa epäselvyyksiä. Yrittäjien mukaan soveltamisalaa koskevat rajanvedot tulisivat tehdä mahdollisimman yksiselitteisiksi. Yrittäjien mukaan epävarmuuksien välttämiseksi viranomaisten olisi myös pyrittävä neuvomaan ja ohjeistamaan elinkeinonharjoittajia sekä tiedottamaan syntyvästä tulkintakäytännöstä.

Samoin *FiCom* pitää digisopimusdirektiivin muotoilua ja sen myötä uusien säännösten soveltamisalaa valitettavan tulkinnanvaraisena. *FiComin* näkemyksen mukaan on erityisesti epäselvää, kuinka maksupalvelulain (290/2010) 3 §:n 1 momentin 6 kohdassa mainittu poikkeus sekä digisopimusdirektiivin 3 artiklan 5 kohdan b alakohdassa mainittu soveltamisalapoikkeus on ajateltu tulkittavaksi suhteessa uuden 5 a luvun soveltamisalaan. *FiComin* mukaan erityiskysymyksenä on sovelluskauppojen osalta tehtävä rajanveto. *FiComin* näkemyksen mukaan harkittaessa sitä, kuuluuko sopimus uuden 5 a luvun soveltamisalaan, merkitystä ei tulisi antaa käyttöliittymälle vaan sille, onko ylipäätään kyse viestintäpalvelusta, kuten sovelluspohjaisesta mutta numeroon perustuvasta viestintäpalvelusta.

KKV ja *Kuluttajaliitto* pitävät työryhmän esittämää ratkaisua kuluttajansuojalain 5 a luvun soveltamisalapoikkeuksista kannatettavana. *Keskuskauppakamari* ja *Traficom* kannattavat nimenomaisesti numeroista riippumattomien henkilöiden välisten viestintäpalvelujen ottamista mukaan kuluttajansuojalain soveltamisalan piiriin. *Sitra* sen sijaan pitää puutteellisesti perusteltuna ehdotusta, jonka mukaan kansallisesti ei hyödynnettäisi terveystalveta koskevaa poikkeusta.

Traficom kiinnittää huomiota digisopimusdirektiivin 3 artiklan 5 kohdan h alakohtaan, jonka mukaan direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle on rajattu myös jäsenvaltioiden julkisen sektorin elinten Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/98/EY mukaisesti toimittama digitaalinen sisältö. *Traficom*in mukaan lain soveltamisalan rajauksesta olisi selkeyden vuoksi hyvä ilmetä, ettei lakia sovelleta myöskään tilanteissa, joissa hallintotehtävä on perustuslain 124 §:n mukaisesti annettu muulle kuin viranomaiselle.

KRIL pitää 5 a luvun 2 §:n 5 kohtaan sisältyvää soveltamisalarajoitusta vaikeaselkoisena. *KRIL:n* mukaan esitöissä pitäisi selventää signaalinsiirron käsitettä.

3.1.3 Seuraamukset toimituksen viivästyessä (5 a luvun 6 ja 7 §)

KKV ja *Kuluttajaliitto* kannattavat mietinnössä ehdotettua viivästystilanteita koskevaa kansallista ja kuluttajansuojalain muiden lukujen kanssa yhdenmukaista sääntelyä. Ne myös korostavat kuluttajien oikeutta hyvitykseen viivästystilanteessa keskeisenä ja merkittävänä kuluttajansuojaoikeudellisena periaatteena.

3.1.4 Virheellisuuden määräävä ajankohta ja virheolettama (5 a luvun 15 ja 16 §)

Kuluttajaliiton mukaan yhteneväinen vastuuajaksi 5 ja 5 a luvun osalta on tärkeä, sillä eriävät vastuuajat saattaisivat kannustaa sopimuskokonaisuuksien suunnitteluun lyhyemmän virhevastuuajan perusteella kuluttajien edun vastaisesti. Myös *KKV:n* näkemys mukaan kansallista harkinnanvaraa on syytä käyttää siten, että sääntely toteutetaan yhdenmukaisena kuluttajansuojalain muihin lukuihin sisältyvän vastaavan sääntelyn kanssa. Kuluttajaliitto pitää erityisen tärkeänä elinkeinonharjoittajan vastuuta virheestä, joka ilmenee sinä aikana, jona digitaalinen sisältö tai palvelu on sopimuksen mukaan toimitettava.

Sen sijaan *Kaupan liitto*, *Keskuskauppakamari* ja *Yrittäjät* suhtautuvat kriittisesti tavaroiden sekä digitaalisten sisältöjen ja palveluiden virhevastuuajojen yhdenmukaistamiseen.

Kaupan liitto pitäisi digitaalisten sisältöjen ja palveluiden osalta tavaroista poikkeavaa, kiinteää virhevastuuajaa mahdollisena ja perusteltuna ratkaisuna. Kaupan liitto katsoo, että digitaalisen sisällön tai palvelun oletettuun käyttöikänsä kytketty virhevastuuajaksi voi aiheuttaa digitaalisen sisällön tai palvelun myyneelle elinkeinonharjoittajalle kohtuuttomia ongelmia ja kustannuksia tilanteissa, joissa sisältö tai palvelu ei ole enää saatavilla tai siihen ei toimiteta päivityksiä sisällön tai palvelun tarjoajan tai tuottajan puolesta.

Yrittäjien mukaan olisi perusteltua, että Suomi rajaisi uudessa 5 a luvussa virhevastuuta ajallisesti, mikäli useampi jäsenvaltio on ottamassa käyttöön tällaisia määräaikoja. Myös Keskuskauppakamarin mukaan erityisesti digihyödykkeiden osalta mahdollisimman yhdenmukainen ja harmonisoitu sääntely virhevastuuajan osalta olisi järkevää ja helpottaisi rajat ylittävää kauppaa.

Yrittäjät katsoo myös, että virhevastuuta rajaava tavarankäytön oletettu elinikä soveltuu huonosti digitaalisiin sisältöihin ja digitaalisiin palveluihin, joiden osalta on hyvin hankala määrittellä kestävyyttä tai elinikää koskevia vaatimuksia. Epävarmuus voi Yrittäjien mukaan johtaa kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisten riitojen kasvamiseen. Yrittäjät pitää mahdollisena, että pitkä virhevastuu-aika yhdistettynä reklamaatiovelvollisuuden puuttumiseen saattaa johtaa elinkeinonharjoittajan kannalta kestävämpiin tilanteisiin, vaikka sääntelyn yhdenmukaisuus tavarankauppasäännösten kanssa puoltaisikin virhevastuun määrittelemistä kestoajan perusteella.

KRIL pitää epäselvänä, miten elinkeinonharjoittaja voi täyttää näyttötaakan kuluttajan puolella olevasta viasta. KRIL kaipaa myös täsmennystä siihen, mikä merkitys on kuluttajalle annettavalla etukäteisilmoituksella siitä, että kuluttajalla on myötävaikutusvelvollisuus virheen selvittämisessä. Lisäksi KRIL katsoo, että esityksessä olisi perusteltua nimenomaisesti mainita, että näyttötaakka siirtyy kuluttajalle, jos hän käytännössä estää elinkeinonharjoittajan mahdollisuuden esittää näyttöä.

3.1.5 Virheen seuraamukset (5 a luvun 18 ja 22 §)

Kuluttajaliitto kannattaa digitaalisen sisällön tai palvelun virheen seuraamuksiin kansallisesti esitettyä täydennystä oikeudesta pidäytyä maksamasta kauppahintaa sekä oikeudesta vahingonkorvaukseen.

3.1.6 Sopimuksen purkamisen vaikutukset digitaalisen sisällön tai palvelun käyttöön (5 a luvun 25 §)

Sitra katsoo, että ehdotuksen mukaan elinkeinonharjoittajilla olisi purkutilanteessa varsin laveat mahdollisuudet poiketa velvollisuudesta sallia kuluttajan pääsy luovuttamaansa ja luomaansa digitaaliseen sisältöön ja tietoon.

3.1.7 Maksujen palauttaminen (5 a luvun 26 §)

Joonas Huuhtanen Itä-Suomen yliopiston oikeustieteiden laitokselta (jäljempänä *Itä-Suomen yliopisto*) pitää johdonmukaisena sitä, että digitaalisen sisällön toimittamiseen käytettävän fyysisen siirtovälineen palauttamista koskevat säännöt vastaisivat tavarankaupassa vastaavaa sääntöä myyjän velvollisuudesta palauttaa kauppahinta vastaanotettuaan tavarankäytön tai kuluttajan toimittaman todisteen tavaroiden takaisin lähettämisestä. Itä-Suomen yliopiston mukaan sääntöjen yhdenmukaisuutta puoltaa se,

että kyseisiin tavaroihin sovellettaisiin jatkossakin osin tavarankauppaa koskevia normeja, ja vastaavat tavarat on pitkään mielletty kuluttajankaupan piiriin kuuluviksi.

3.1.8 Digitaalisen sisällön tai palvelun muuttaminen (5 a luvun 27 §)

Sitran näkemyksen mukaan esityksestä jää epäselväksi elinkeinonharjoittajan mahdollisuudet muuttaa tarjoamaansa sisältöä tai palvelua yksipuolisesti ilman kuluttajan suostumusta. Sitra pitää epäselvänä myös kuluttajan oikeutta purkaa sopimus, jos muutokset vaikuttaisivat kielteisesti kuluttajan mahdollisuuksiin käyttää sisältöä tai palvelua.

3.2 Tavarankauppadirektiivin täytäntöönpano

3.2.1 Yleistä

KKV pitää perusteltuna tavarankauppadirektiivin mahdollistaman kansallisen harkintavallan käyttämistä nykyisen kuluttajansuojalain 5 luvun lähtökohtien ja säännösten säilyttämiseksi työryhmän mietinnössä esitetyllä tavalla.

Lausunnonantajista *KRIL* ei pidä kuluttajansuojalain 5 luvun otsikon muuttamista kuluttajankaupasta tavarankaupaksi tarpeellisena. *KRIL*:n mukaan tavarankauppa vaikuttaa uudissanalta, eikä nykyinen otsikko ole aiheuttanut minkäänlaisia sekaannuksia tai epäselvyyttä siitä, mitä luvussa säännellään. Toisaalta *KRIL* ehdottaa johdonmukaisuuden nimissä myös kuluttajansuojalain 8 luvun otsikon muuttamista palvelun-kaupaksi.

KRIL:n näkemyksen mukaan ehdotuksessa olisi hyvä selventää, sovelletaanko kuluttajansuojalakia julkiseen huutokauppaan konkurssipesän realisoidessa omaisuutta, sillä kyse ei ilmeisesti ole tällöin lain nojalla tapahtuvasta myynnistä. *KRIL*:n mukaan pesänselvittäjien keskuudessa epätietoisuutta on myös aiheuttanut kysymys siitä, onko konkurssipesä omaisuutta realisoidessaan elinkeinonharjoittajan asemassa suhteessa ostajiin.

3.2.2 Tavaran ominaisuudet (5 luvun 12 §)

Yrittäjät pitää kannatettavana sitä, että selkeytetään säännöstä, joka koskee ostajan velvollisuutta informoida myyjää tavaran erityisestä käyttötarkoituksesta ja toisaalta myyjän velvollisuutta antaa tätä koskeva nimenomainen hyväksyntä. *Yrittäjät* arvioi, että selkeämpiä tahdonilmaisuja edellyttävä muotoilu todennäköisesti poistaa riitatilanteita ja helpottaa myyjän virhevastuun selvittämistä silloin, kun tavaralla on jokin erityinen käyttötarkoitus.

KRIL toteaa, että tavaran kestävyyden arviointi tulee virhearvioinnissa sovellettavaksi varsin usein. *KRIL* huomauttaa, ettei 5 luvun 12 §:n 2 momentin 4 kohdassa ole mainittu tavaran kestävyyttä yleisenä vaatimuksena, vaikka se on ilmaistu direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa.

3.2.3 Yleinen virhesäännös (5 luvun 13 §)

KRIL huomauttaa, että ostajan myötävaikutus virheeseen voi ilmetä monilla muillakin tavoilla kuin ehdotuksen 5 luvun 13 §:n 3 momentissa mainitussa virheellisten tarveaineiden toimittamistilanteessa.

3.2.4 Päivitysten laiminlyönnistä johtuva virhe digitaalisia elementtejä sisältävän tavaran kaupassa (5 luvun 13 b §)

KKV ja *Kuluttajaliitto* kannattavat ehdotusta, jonka mukaan myyjällä on lähtökohtaisesti velvollisuus huolehtia turva- ja muiden päivitysten toimittamisesta ostajalle riittävän pitkään digitaalisen sisällön tai palvelun käyttöominaisuuksien säilyttämiseksi. *KKV* korostaa digiominaisuuksiin liittyvien päivitysten merkitystä hyödykkeiden käytävyydelle, tietoturvalle ja kyberturvallisuudelle. *KKV* katsoo, että jos vastuu tietoturva-päivityksistä loppuisi virhevastuun päättymiseen jo kahden vuoden kuluttua, kuluttajien käyttöön jäisi vanhoja puutteellisella suojauksella varustettuja hyödykkeitä.

Sen sijaan *Yrittäjät* pitää päivitysten toimittamisvelvollisuuden osalta käyttöikään perustuvaa virhevastuuta myyjän kannalta hankalana.

3.2.5 Virheellisuuden määräävä ajankohta (5 luvun 15 §)

Yhden vuoden virheolettama

Kuluttajaliiton mukaan virheolettaman pidentäminen direktiivin mukaisesti nykyisestä kuudesta kuukaudesta yhteen vuoteen on kuluttajien näkökulmasta hyvä uudistus ja parantaa kuluttajien asemaa nykyisestä. Kuluttajaliiton mukaan käänteisen todistustaakan osalta kahden vuoden option käyttöönotto olisi voinut parantaa kuluttajien oikeussuojaa virhetilanteissa nykyisestä, sillä virheen olemassaoloon liittyvät näyttökysymykset voivat olla kuluttajille vaikeita tai jopa mahdottomia. Kuluttajaliiton mukaan takuukäytäntöjen muutoksia on syytä seurata ja tarkastella tarvetta option käyttöönotolle myöhemmin, mikäli uudistuksen myötä takuista luovuttaisiin siinä määrin, että se heikentäisi kuluttajien asemaa.

Sen sijaan *Kaupan liitto* ja *Etu ry* arvioivat yhden vuoden virheolettaman aiheuttavan haasteita ja selkeitä tulkintaongelmia. *Etu ry*:n mukaan vuoden kuluessa virheellisen käytön vaara kasvaa, ja riski siitä, että virheolettaman perusteella vaaditaan oikaisua itse aiheutetuista virheistä, on suuri.

Autoalan Keskusliiton mukaan kuluttajansuojalaissa omaksutusta tavarankuuden elinkaaren perustuvasta myyjän vastuusta johtuen tavarankauppadirektiivin kansallisessa täytäntöönpanossa tulisi korostaa ostajan huolenpitovelvollisuutta tuotteesta ostajan myötävaikutusvelvollisuutena. Vuoden aikana kuluttaja voi omalla käyttäytymisellään huomattavasti vaikuttaa tuotteen kestävyYTEEN. Erityisesti tämä korostuu kestävä kulutus-hyödykkeissä, joita kuluttajat voivat käyttää monin eri tavoin ja joissa tuotteen väärinkäyttämisen toteennäyttäminen on käytännössä mahdotonta.

KRIL pitää ajankohtalettamasäännöstä vaikeasti ymmärrettävänä ja kehottaa täsmentämään säännöksen sanamuotoja. *KRIL* tähdentää, että kyse on virheen ajankohtalettamasäännöksestä, ei virheolettamasäännöksestä.

Tavarankuuden kestoikä perustuva virhevastuu

TEM ja *Kuluttajaliitto* pitävät kannatettavana sekä *KKV* erittäin tärkeänä esitettyä ratkaisua, jonka mukaan virhevastuun kestoikä määräytyy tavarankuuden oletetun käyttöiän perusteella ja rajautuu viime kädessä yleisen vanhentumisajan perusteella.

Kuluttajaliiton ja *KKV*:n mukaan virhevastuun ajallinen rajaaminen kahteen vuoteen saattaisi vaikuttaa tavarankuuden valmistajien ja myyjien halukkuuteen panostaa tavarankuuden kestävyYTEEN ja korjattavuuteen ja olisi siten myös vastoin laajempia kestävä ku-

lutuksen periaatteita. KKV katsoo ajallisella rajaamisella olevan todennäköisesti vaikutusta myös kulutushyödykkeiden korjauspalveluihin, joita nykymuotoinen virhevastuusääntely osaltaan edistää.

Sen sijaan *Keskuskauppakamari* ei kannata ehdotettua tavarantoimituksen kestoaikaa perustuvaa vastuusääntelyä. Myös *Autoalan Keskusliitto ry* (jäljempänä *Autoalan Keskusliitto*) pitää tätä kansainvälisen kaupan kannalta valitettavana ratkaisuna.

Kauppan liiton mukaan sisämarkkinoiden ja yritysten kilpailukykyyn näkökulmasta olisi perusteltua viedä kuluttajansuojasääntelyä asteittain lähemmäs eurooppalaista tasoa jättämällä käyttämättä jäsenvaltio-optioita. Myös *Yrittäjät* ja *Autoalan Keskusliitto* arvioivat, että direktiivin sisältämien optioiden vuoksi virhevastuusäännökset tulevat jatkossakin merkittävässä määrin eroamaan toisistaan eri jäsenvaltioissa, minkä voidaan odottaa olevan omiaan heikentämään yritysten mahdollisuuksia laajentaa toimintaansa rajat ylittäväksi sekä hidastamaan aidon yhteismarkkinan syntymistä. *Autoalan keskusliiton* mukaan tämä johtaa käytännössä esimerkiksi ajoneuvojen kohdalla siihen, että ulkomaiset toimijat eivät myy suomalaisille kuluttajille suoraan ajoneuvoja, mikä johtaa sekä tuotevalikoiman kapenemiseen että hintatason nousuun Suomessa.

Autoalan Keskusliitto katsoo lisäksi, että valitusta täytäntöönpanolinjasta aiheutuu kohtuuttomia haasteita suomalaisille autokauppiaille. Valitussa linjassa tavarantoimituksen kestoajasta on esimerkiksi ajoneuvojen osalta erityisesti se haaste, että tavara on suunniteltu kestäväksi suunnitellun eliniän edellyttäen, että sitä huolletaan valmistajan Suomeen laatiman huolto-ohjelman mukaisesti sekä käytetään suunnitellulla, tavanomaisella tavalla. Oikeudenmukaista sen näkemyksen mukaan olisi, että myyjän vastuuta arvioitaessa huomioitaisiin ja korostettaisiin ostajan huolenpitovelvollisuutta tavarasta myötävaikutusvelvollisuutena.

Vastuu käytetyn tavarantoimituksen virheellisyydestä

Kuluttajaliitto pitää hyvänä ratkaisuna, että käytetyn tavarantoimituksen virheellisyyttä olisi arvioida jatkossa selkeämmin samoin perustein kuin uuden tavarantoimituksen virheellisyyttä.

Kauppan liitto katsoo, että kansallisesti olisi syytä hyödyntää direktiivin optiota, jonka mukaan virhevastuuaika voidaan säätää lyhyemmäksi käytettyjen tavaroiden kaupassa, sillä *Kauppan liiton* mukaan se lisäisi myyjien kiinnostusta käytettyjen tavaroiden kauppaan ja vauhdittaisi näin myös kiertotaloutta. Myös *Yrittäjät* arvioi, että vastuun rajaaminen käytettyjen tavaroiden kohdalla voisi tehostaa kiertotaloutta sekä tasapainottaa myyjän vastuuta tilanteissa, joissa käytettyjen tavaroiden vastuunajan voidaan ratkaisukäytännön perusteella katsoa muodostuneen kohtuuttoman pitkäksi.

Samoin *Autoalan Keskusliiton* mukaan käytettyjen tavaroiden osalta olisi perusteltua harkita direktiivin mahdollistamaa vuoden pituista tai ainakin selkeästi uutena myytävää tavaraa lyhyempää myyjän vastuu-aikaa. Vaihtoehtoisesti kestokulutushyödykkeissä myyjän vastuun vanhenemiselle voitaisiin säätää erityinen, nykyistä lyhyempi vanhentumisaika. Autoalan Keskusliitto pitää nykyistä kymmenen vuoden vanhentumisaikaa täysin kohtuuttomana sekä yleisen oikeustajun vastaisena autokaupan osalta.

3.2.6 Takuu ja sen merkitys (5 luvun 15 a §)

Kuluttajaliitto pitää ehdotettuja takuuta koskevia muutoksia kuluttajan asemaa parantavina.

KRIL pitää ehdotettua 15 a §:n 3 momenttia ongelmallisena, jos myyjän kannalta riittävänä menettelynä pidettäisiin uuden mainoksen julkaisua sekä siinä annettua oikaisua ja oikeita tietoja, sillä tämä ei välttämättä tavoita kuluttajaa. *KRIL*:n mukaan parempi ja tämänhetkisessä oikeuskäytännössäkin noudatettu vaihtoehto olisi asettaa myyjälle velvollisuus oikaista väärä tieto kuluttajalle henkilökohtaisesti ja nimenomaisesti. Lisäksi *KRIL*:n mukaan esitöissä olisi hyvä täsmentää, että näyttötaakka kuuluu myyjälle siltä osin, onko jokin asia takuu vai ei.

3.2.7 Reklamaatio (5 luvun 16 a §)

Etu ry, *Kauppan liitto*, *Kuluttajaliitto* ja *Yrittäjät* kannattavat nimenomaisesti sitä, että jäsenvaltio-optiota reklamaatiovelvollisuuden säilyttämisestä hyödynnetään tavarankaupassa.

KRIL toteaa, että reklamaatio on käännessana, jonka suomenkielinen vastine on virheilmoitus. *KRIL* tuo esiin, että virheilmoitus-sanaa käytetään myös asuntokauppalaisissa, sekä katsoo, että samantyyppisissä laeissa olisi hyvä käyttää samanlaisia ilmaisuja. Joka tapauksessa *KRIL*:n mukaan esitöissä tulisi mainita, että sanalla ”reklamaatio” tarkoitetaan neutraalia reklamaatiota, eli kuluttajan ei tarvitse heti esittää vaatimuksia vaan ainoastaan ilmoittaa, että suoritus on virheellinen.

3.2.8 Virheen oikaisu (5 luvun 18 §)

Kuluttajaliitto pitää erityisen tärkeänä sitä, että ehdotuksessa korostetaan kuluttajalla olevan lähtökohtaisesti virhetilanteessa oikeus valita tavaran korjaamisen ja uuden toimituksen välillä.

Sen sijaan *KRIL*, *Etu ry*, *Kaupan liitto* ja *Yrittäjät* pitävät kuluttajalla direktiivin perusteella olevaa valinnanvapautta ongelmallisena muun muassa kestävän kulutuksen ja ekologisuuden näkökulmasta. *KRIL* pitää myös epäloogisena sitä, että mietinnössä kaupan purkuoikeuden laajentamista ei pidetä ekologisesti kestävänä, kun taas tätä ongelmaa ei ole tuotu esiin ehdotettaessa kuluttajan valinnanvapauden laajentamista tavaran korjaamisen ja vaihtamisen välillä. *KRIL:n* mukaan seuraukset ekologisten ja ympäristönäkökohtien kannalta ovat kuitenkin samat. Lisäksi *KRIL:n* mukaan tulisi arvioida, mikä merkitys kuluttajansuojalain 5 luvun 24 a §:ssä säädetyllä ostajan myötävaikutusvelvollisuudella on, kun kyse on valintaoikeudesta korjaamisen ja virheettömän tavaran toimittamisen välillä. *KRIL* pitää epäselvänä, onko kuluttajan tyydyttävä korjaamiseen silloin, kun uuden tavaran toimittaminen on myyjälle taloudellisesti kalliimpaa kuin korjaaminen mutta ei vielä aiheuta kohtuuttomia kustannuksia.

Etu ry katsoo, että tavarankauppadirektiivin täytäntöönpano ei edellytä muutoksia nykyiseen kuluttajansuojalain 5 luvun 18 §:ään. *Etu ry* esittää pykälän sanamuodon säilyttämistä ennallaan tai vähintäänkin sen tarkentamista, minkälaisissa tilanteissa tavaran vaihtaminen olisi kohtuutonta.

Kaupan liitto ja *Yrittäjät* katsovat, että myyjällä on paras asiantuntemus omista tuotteistaan ja siitä, missä tapauksissa korjaaminen tai vaihtoehtoisesti vaihto uuteen tavarahan on kannattavampaa. *Yrittäjien* mukaan on todennäköistä, että moni kuluttaja valitsee tavaran vaihtamisen oikaisukeinoksi korjaamisen sijasta sen nopeuden vuoksi. *Yrittäjien* mukaan on myös mahdollista, ettei elinkeinonharjoittaja pysty vaatimaan virheen oikaisemisesta koituvia kustannuksia aikaisemmalta myyntiportaalta, jos virheen oikaisussa ei käytetä aikaisemman myyntiportaan edellyttämää tapaa näiden keskinäisissä sopimuksissa olevien ehtojen vuoksi.

KRIL toteaa tähänastisessa ratkaisukäytännössään vakiintuneesti katsotun, ettei kuluttajalla ole valinnanvapautta korjaamisen ja uuden tavaran välillä. *KRIL:n* mukaan johdonmukaista olisi, että myyjällä olisi oikeus torjua ostajan vaatimus tavaran vaihtamisesta, jos tavara on mahdollista korjata ja myyjä viipymättä tarjoutuu tekemään sen. *KRIL* pitää epäselvänä myös sitä, miten oikaisu tapahtuu käytettyjen tavaroiden osalta, jos kuluttajan ensisijaisena oikeutena on virheetön tavara. Lisäksi *KRIL* katsoo, että uuden tavaran vaatiminen voi olla ristiriidassa vahingon rajoittamisvelvolli-

suuden kanssa. KRIL ehdottaa, että lain esitöihin lisätään maininta siitä, että lähtökohtaisesti virheellisen tavarahan korvaaminen uudella tavaralla johtaa kohtuuttomiin kustannuksiin silloin, kun virhe on korjattavissa.

3.2.9 Menettely oikaistaessa virhe (5 luvun 18 a §)

KRIL pitää ongelmallisena direktiiviin perustuvaa ehdotusta, jonka mukaan ostajalla on oikeus pidättäytyä maksamasta vaihdetun tavarahan normaalista käytöstä hyvitystä vaihtamista edeltävältä ajalta erityisesti silloin, kun virhe ilmenee pitkän ajan kuluttua kaupasta. Lisäksi *KRIL*:n mukaan 18 a §:ään sisältyvä sääntely vaikuttaa ristiriitaiselta kaupan purun seuraamuksiin nähden, sillä purkutilanteessa ostajan olisi 28 e §:n 1 momentin nojalla luovutettava myyjälle tavarasta saamansa tuotto sekä maksettava kohtuullinen korvaus, mikäli hänellä on ollut tavarasta muuta hyötyä.

3.2.10 Kaupan purku ja hinnanalennus (5 luvun 19 §)

Kuluttajaliitto pitää kannatettavana, että laissa säädettäisiin nykyistä täsmällisemmin myös tilanteista, joissa kuluttajalla olisi oikeus vaatia hinnanalennusta tai oikeus purkaa kauppa. Kuluttajaliitto pitää ehdotettua säännöstä kuluttajan purkuoikeudesta tärkeänä myös pitkittyneiden korjauskierteiden estämiseksi. *Yrittäjät* pitää perusteltuna, että huomiota kiinnitetään siihen, onko kyse kalliista ja rakenteeltaan monimutkaisesta tavarasta. Yrittäjien mukaan hinnanalennus- ja purkukynnyksen tulee olla kalliimpien ja monimutkaisten tavaroiden kohdalla korkeammalla.

Kuluttajaliitto ja *Yrittäjät* kannattavat sitä, että kuluttajalla ei olisi purkuoikeutta virheen ollessa vähäinen. Kuluttajaliitto kuitenkin katsoo, että purkukysymystä on syytä seurata ja muutostarpeita harkittava, mikäli jatkossa purkutilanteissa on havaittavissa nykyistä enemmän ongelmia kuluttajien näkökulmasta. Selkeyden ja yhdenmukaisuuden kannalta Kuluttajaliiton mukaan on myös kannatettavaa, että sääntely on tältä osin yhdenmukaista sekä 5 luvussa että uudessa 5 a luvussa.

KRIL huomauttaa, että kuluttajariitalautakunnassa hinnanalennuksen määrää arvioitaessa on kauppalaian sääntelyn sijaan sovellettu kuluttajansuojalain 5 luvun 19 §:ää "virhettä vastaava hinnanalennus". Lisäksi *KRIL* ehdottaa, että esitöissä otettaisiin nimellisesti kantaa siihen, voidaanko virheen arvossa ottaa huomioon kuluttajan henkilökohtaiset mieltymykset.

3.2.11 Myötävaikutusvelvollisuus (5 luvun 24 a ja 27 §)

KRIL pitää tulkinnanvaraisena kuluttajansuojalain 5 luvun 27 §:ään sisältyvää säännöstä, jonka mukaan myyjällä on oikeus purkaa kauppa ostajan myötävaikutusvelvollisuuden rikkomisen johdosta, jos ”sopimuksesta tai olosuhteista ilmenee, että myyjälle on erityistä merkitystä sillä, että tavara toimitetaan pois”.

3.2.12 Osittainen sopimusrikkomus (5 luvun 28 b §)

Itä-Suomen yliopisto pitää ehdotettua kuluttajansuojalain 5 luvun 28 b §:n 1 momentin toisen virkkeen muotoilua hyvin tiiviinä ja siksi jokseenkin vaikeaselkoisena. Mahdollisten väärinkäsitysten välttämiseksi *Itä-Suomen yliopisto* ehdottaa 28 b §:n 1 momentin muotoilemista esimerkiksi samansuuntaisesti tavarankauppadirektiivin 16 artiklan 2 kohdassa esitetyn kanssa.

3.2.13 Kauppalain säännösten soveltaminen kuluttajasuhteissa (5 luvun 29 §)

Kuluttajansuojalain 5 luvun 29 §:ään sisältyy viittaussäännös kauppalakiin, jonka perusteella kauppalain säännöksiä sovelletaan tietyiltä osin kuluttajansuojalain 5 luvussa tarkoitettuun kauppaan. Tavarankauppadirektiivi täytäntöönpanon johdosta viittaussäännöksen muuttaminen on välttämätöntä. Mietinnössä esitettiin erilaisia tapoja toteuttaa muutos. Vaihtoehto A:n mukaan säännös säilytettäisiin rakenteeltaan nykyisellään ja tehdään siihen vain direktiivin täytäntöönpanon johdosta välttämättömät tarkistukset. Vaihtoehto B:n mukaan tietyt säännökset siirrettäisiin kauppalaista kuluttajansuojalakiin ja muutoin viitattaisiin jatkossakin kauppalakiin kuitenkin siten, että viittaussäännöksessä lueteltaisiin nimenomaisesti ne kauppalain säännökset, jotka tulisivat sovellettavaksi kuluttajansuojalain 5 luvun soveltamisalaan kuuluvaan kauppaan. Vaihtoehto C:n mukaan viittaus kauppalakiin poistettaisiin sen vaikeaselkoisuuden ja vähäisen käytännön merkityksen vuoksi kokonaan. Työryhmä on arvioinut, että vaikka nimenomainen viittaus kauppalakiin poistettaisiin, säännöksiä voitaisiin tarpeen mukaan soveltaa myös elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan väliseen tavarankauppaan siltä osin kuin säännösten voidaan katsoa ilmentävän yleisiä sopimusoikeudellisia periaatteita. Vaihtoehto D:n mukaan kauppalain sääntely siirrettäisiin tarvittavilta osin kokonaan kuluttajansuojalakiin.

KKV, KRIL, Itä-Suomen yliopisto ja *Kuluttajaliitto* kannattavat vaihtoehtoa C eli kuluttajansuojalain 5 luvun 29 §:ään sisältyvän viittaussäännöksen poistamista kokonaan.

KKV ja Itä-Suomen yliopisto pitävät kuitenkin tarkoituksenmukaisena, että samassa yhteydessä tietyt kauppalain säännöksiä vastaava sääntely sisällytetään kuluttajan-suojalain 5 lukuun. KRIL luonnehtii nykyistä viittaussäännöstä kankeasti sovellettavaksi ja huomauttaa, ettei kuluttajansuojalain soveltaminen sulje pois muita lakeja, vaikka nimenomaista viittausta ei sisältyisikään lakiin.

Sen sijaan *Yrittäjät* ei pidä viittaussäännöksen poistamista asianmukaisena ratkaisuna, sillä sen näkemyksen mukaan kauppalain säännöksiä ei voida jättää sovellettavaksi ainoastaan yleisinä sopimusoikeudellisina periaatteina.

Kaupan liitto ja *Yrittäjät* pitävät vaihtoehtoa B tarkoituksenmukaisimpana ja toimivana keinona saavuttaa työryhmän säännöksen muuttamiselle asettamat tavoitteet.

Itä-Suomen yliopisto korostaa, että ratkaisuvaihtoehtoon B liittyy nykytilaan nähden se olennainen muutos, että kyseiset säännökset olisivat jatkossa kuluttajan hyväksi pakottavia, jolloin kyseinen ratkaisumalli edellyttäisi muutoksia nykyiseen lakiviittaukseen sekä 5 luvun soveltamisalasäännökseen. Itä-Suomen yliopiston näkemyksen mukaan lakiviittausten käyttämistä tulisi välttää.

3.2.14 Aikaisemman myyntiportaan virhevastuu (5 luvun 31 §)

Autoalan Keskusliitto pitää suomalaisen autokaupan kannalta erittäin valitettavana valittua täytäntöönpanolinjaa aikaisemman myyntiportaan virhevastuun katkeamisesta siinä vaiheessa, kun kuluttajaostaja luovuttaa tavaran edelleen.

Autoalan Keskusliiton mukaan valmistajien vastuuta kestopulutusvälineistä tulisi korostaa kestävä kehitysperiaatteiden mukaisesti niin, että aikaisemman myyntiportaan virhevastuu laajenisi myyjän ohella myös tavaran aikaisempiin myyntiportaisiin. Autoalan Keskusliitto katsoo ajoneuvojen valmistajilla sekä maahantuojilla olevan tosiasiallisesti huomattavasti paremmat edellytykset varautua valmistusvirheisiin sekä niiden korjaamiseen, joten esitetystä muutoksesta hyötyisivät myös suomalaiset kuluttajat erityisesti myyjän maksukyvyttömyystilanteissa.

3.3 Sääntelyn vaikutukset

TEM tuo esiin sen, että molemmista direktiiveistä aiheutuu ainakin aluksi jonkin verran lisätyötä elinkeinonharjoittajille. Se kuitenkin arvioi lisätyön olevan oikeassa suhteessa sillä saavutettavaan kuluttajansuojan paranemiseen.

KKV toteaa, että viranomaisille uudistuksesta seuraavaa työmäärää ei voida vielä täsmällisesti arvioida.

Kaupan liitto, *Sitra* ja *Yrittäjät* katsovat, että ehdotuksen taloudellisia ja muita vaikutuksia tulisi tarkentaa. Yrittäjien mukaan arvioinnissa voitaisiin hyödyntää *TEM*:n Yrityspaneelia sekä sääntelytaakkalaskuria. Kaupan liitto ehdottaa arvioiden tarkentamista esimerkiksi vastaavia uudistuksia koskevien selvitysten tai tutkimusten pohjalta.

KRIL huomauttaa, että arvioitaessa vaikutuksia kuluttajaneuvontaan, kuluttajariitalautakuntaan ja tuomioistuimiin kyse ei ole pelkästään juttumäärän aiheuttamasta työmäärästä vaan myös uuden oikeudellisen kaupan alueen ja säännösten haltuunotosta sekä tiedon ylläpidosta.

3.4 Sääntelyn voimaantulo

KKV ja *Kuluttajaliitto* kannattavat työryhmän ehdotusta lain voimaantulosta 1.1.2022, jolloin direktiivejä on ryhdyttävä soveltamaan. Niiden näkemyksen mukaan kyse on merkittävistä kuluttajan oikeussuojaa ja asemaa parantavista säännöksistä, eikä painavia syitä soveltamisajan alkamisesta poikkeamiseen ole.

Sen sijaan *Etu ry*, *Kaupan liitto* ja *Yrittäjät* katsovat, että ehdotettu voimaantuloaika-
taulu voi aiheuttaa haasteita elinkeinonharjoittajille. Kaupan liitto painottaa, että vaikka muutosten toteuttamiseen voidaan varautua, niitä ei voida esimerkiksi erilaisten tuotepakkausten ja takuutodistusten yhteensovittamisen osalta tehdä ennen kuin kansallisten säännösten tarkka sisältö on tiedossa.

Yrittäjät ja Kaupan liitto pitäisivät kohtuullisena siirtymäaikana muutamia kuukausia lain hyväksymisestä. *Etu ry* katsoo, että lain voimaantuloa tulisi lykätä ainakin kuukaudella.

4 Muita huomioita

KRIL huomauttaa, että virhe-sanana käyttö ei ole ehdotuksessa 5 ja 5 a lukujen osalta täsmällistä. *KRIL*:n mukaan ilmaisun ”jos virhe johtuu kuluttajasta” sijasta tulisi käyttää ilmaisua ”jos vika tai puute johtuu kuluttajasta”. *KRIL* kaipaa täsmennystä myös 5 luvun 12 §:ään ja 5 a luvun 10 §:ään siltä osin kuin sopimuksenmukaisuuden määrittelymään on otettu lisäksi sana ”erityisesti”. *KRIL*:n mukaan erityisesti-kriteeri olisi hyvä poistaa, sillä sanavalinta voi antaa sen vaikutelman, että tavara tai palvelu voi olla sopimuksenmukainen muullakin tavoin eli mahdollisesti myös silloin, kun kyseisissä säännöksissä asetetut vaatimukset eivät kaikilta osin täyty.

Lisäksi *KRIL* kiinnittää huomiota siihen, ettei mietinnössä ole lainkaan otettu huomioon kuluttajansuojalain 9 lukuun sisältyvää sääntelyä. *KRIL* toteaa, ettei kuluttajansuojalain 9 luvussa säädetä kiinteistönkaupasta vaan tavarankaupasta ja rakentamispalveluista. *KRIL*:n näkemyksen mukaan 5 ja 9 luvun välinen rajanveto tulisi tehdä uudelleen ja tarkistaa, millä tavoin direktiivin muutokset tulisi ottaa 9 luvussa huomioon.

KKV pitää kuluttajansuojalain 12 luvun 1 §:ään sisältyvää säännöstä välittäjän vastuusta tärkeänä. *KKV* kehottaa kiinnittämään huomiota vastuutahojen ja -perusteiden selkeyteen säännöstä uudistamalla sekä tarkastelemaan säännöksen toimivuutta ja uudistamistarpeita ottaen huomioon nykyisin yleisten alustayritysten osuus kaupan käynnissä.

Autoalan Keskusliitto ilmaisee tyytymättömyytensä siihen, ettei tavarankauppadirektiivin 18 artiklassa säädettyä myyjän oikeutta vaatia hyvitystä liiketoimintaketjun aikaisemmalta vaiheelta ole ehdotuksessa katsottu tarpeelliseksi panna erikseen täytäntöön. *Autoalan Keskusliiton* mukaan perustelu ontuu, sillä myyjän kuluttajansuojalain mukainen vastuu kuluttajalle myymästään tuotteesta on huomattavasti ankarampi ja pitkäkestoisempi kuin kauppalain tai YK:n yleissopimuksen mukainen vastuu. *Autoalan Keskusliitto* katsoo oikeudenmukaiseksi sekä kansallisen edun mukaiseksi, että myyjällä olisi oikeus kääntyä tavarantoimittajan tai tuottajan tahon puoleen silloin, kun myyjä on itse joutunut korvausvastuuseen virheellisestä tavarasta.

Liite

Digisopimusdirektiivin ja tavarankauppadirektiivin täytäntöönpanoa koskevasta työryhmän mietinnöstä pyydettiin lausuntoa seuraavilta 26 taholta. Lausunnon antaneet tahot on merkitty *:llä. Oikeusministeriö vastaanotti yhteensä 13 pyydettyä lausuntoa, minkä lisäksi kolme muuta tahoa toimitti lausunnon.

Lausuntopyynnön jakelussa mainittujen lisäksi lausunnon oikeusministeriölle toimittivat Autoalan Keskusliitto ry (Autoalan Keskusliitto), Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra (Sitra) sekä Tuote- ja palvelukaupan yhdistys Etu ry (Etu ry).

liikenne- ja viestintäministeriö	(LVM)	*
maa- ja metsätalousministeriö		
sisäministeriö	(SM)	*
sosiaali- ja terveysministeriö	(STM)	*
työ- ja elinkeinoministeriö	(TEM)	*
valtiovarainministeriö		
kuluttajariitalautakunta	(KRIL)	*
Kilpailu- ja kuluttajavirasto / kuluttaja-asiamies	(KKV)	*
Liikenne- ja viestintävirasto Traficom	(Traficom)	*
Tietosuojavaltuutetun toimisto		
Elinkeinoelämän keskusliitto EK		
Kaupan liitto ry	(Kaupan liitto)	*
Keskuskauppakamari		*
Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry	(Kuluttajaliitto)	*
Medialiitto ry		
Neogames Finland ry/Johtaja Koopee Hiltunen		
Palvelutyönantajat Palta		
Suomen Asiakkuusmarkkinointiliitto ry		
Suomen Yrittäjät ry	(Yrittäjät)	*
Teknologiaeollisuus ry/tj Jaakko Hirvola		
Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto, FiCom ry	(FiCom)	*
Helsingin yliopisto, Kuluttajatutkimuskeskus		
Helsingin yliopisto, oikeustieteellinen tiedekunta		
Itä-Suomen yliopisto, oikeustieteiden laitos	(Itä-Suomen yliopisto)	*
Lapin yliopisto, oikeustieteiden tiedekunta		
Turun yliopisto, oikeustieteellinen tiedekunta		

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.justitieministeriet.fi

ISSN 2490-1172 (PDF)
ISBN 978-952-259-998-8 (PDF)